

programma: lezingen

Dominic Schrijer, wethouder gemeente Rotterdam
Stand van zaken: Pact Op Zuid

Dominic Schrijer, wethouder gemeente Rotterdam
Stand van zaken: Pact Op Zuid

Joke Klumper, landschapsarchitect
presentatie dienst Stedebouw & Volkshuisvesting: Wat moet er op Zuid
gebeuren? Stadsvisie Rotterdam 2030

programma: rondetafelgesprek

Esseline SchiD

(ondernemer). Onder leiding van Rachida Azough (journalist, Kosmopolis)

programma: lezing: Dominic Schrijer Pact op Zuid

Boundaries of the Rotterdam South PACT ASSETS OF ROTTERDAM SOUTH

Favourable location in the vicinity of docks, the Maas River and the A15 Motorway

... 2004 NEIGHBOURHOOD SURVEY. ...

... BUT ...

Middle-income groups are leaving

Low-income groups stay

... AND ...

Present and future residents are dissatisfied

36% are dissatisfied with their contacts with neighbours

Large differences between lifestyles

Too little identity

Little differentiation between residential areas

Extra focus on : Bloemhof, Hillesluis and Pendrecht

OPPORTUNITIES IN ROTTERDAM SOUTH

There is a lot already happening but more is needed

Young population education, trainee posts, jobs

Restructuring geared to the needs of consumers

Favourable location water, economy and entrance to the city

Rotterdam South is green pulling green inside neighbourhoods

Urban prime sites link with economy and leisure

Enterprising population support and stimulation

WHAT IS ROTTERDAM SOUTH PACT?

The Rotterdam South Pact is an additional programme

Jointly supported by the parties involved

Who work and live in Rotterdam South

Who know its residents or are residents themselves

Who know the mind of the people

Who are going to invest in a joint effort

... FOR WHOM ...

All current and future inhabitants of Rotterdam and entrepreneurs in Rotterdam South

All partners of the Pact:

school governors, residents, entrepreneurs, submunicipalities, housing corporations, the Government, district water boards

THE OBJECTIVES OF THE PACT

Main objectives:

Bringing selective migration of middle and higher – income groups to a halt by 2015

Increasing residents' satisfaction with their living conditions

Other objectives:

Higher labour participation rate

Higher education level

Lower drop out rate from vocational training

More dwellings that are worth more

Increase in business activity and employment

More investments

HOW DOES THE ROTTERDAM SOUTH PACT WORK?

The Pact builds on the existing initiatives, with the intention to enhance, adjust them and expand their scope

The programme of the Pact consists of concrete proposals and projects

Their aim is to use better and increase the potential of Rotterdam South

In order to achieve: thriving neighbourhoods, attractive districts and strong Rotterdam South

WHO IS NOW PARTICIPATING IN THE PACT?

5 Housing corporations

3 Sub-municipalities

1 The municipality

1 The government

MORE PARTNERS ARE NEEDED

School governors

Residents

Entrepreneurs

New coalitions

District water boards

Europe

WHAT DO WE ASK FROM PARTNERS

Passion for Rotterdam South

Endorsement of the importance of the Pact

Active involvement

Investments

THE KEYSTONES OF THE PACT

THRIVING NEIGHBOURHOODS

ATTRACTIVE DISTRICTS

STRONG ROTTERDAM SOUTH

WHAT IS THE CONTRIBUTION FROM GOVERNMENT

Permanent involvement in approach and implementation

The Rotterdam South Pact is one of the 8 pilots districts

programma: lezing: Dominic Schrijer Pact op Zuid

in programme 'New Coalitions in the District' of the Ministry
of Housing, Spatial Planning and the Environment

Two adoptive teams
Strategy towards private housing stock
Youth, upbringing and education

THE PACT, THE KEYSTONES AND PROJECTS

THRIVING NEIGHBOURHOODS

Extending the area-oriented approach from Pendrecht, Bloemhof, Hillesluis to
Afrikaanderwijk, Carnisse and Oud-Charlois

Investing in social cohesion –

EUR 35 million extra

Investing in education: 5 new multifunctional accommodations

Investigating the possibility of setting up a Sports Academy and a school for senior
general secondary education / a school for pre-university education

Counteracting school drop-out by establishing a link between lower secondary
vocational education and business community

Annually 80 additional trainee posts for young persons provided by corporations

Investing in more physical exercise: schoolyards, sports playgrounds

Investing in health care: Young XL care offices and health centres

Extending and strengthening economic opportunities zones

Facilitating initiatives of residents and entrepreneurs

THE PACT, THE KEYSTONES AND THE PROJECTS

ATTRACTIVE NEIGHBOURHOODS

10,000 new dwellings (3,500 extra)

60% single-family dwellings in the southern garden cities

80% single-family dwellings in new projects Oud Zuid

Improvement of 3,000 private dwellings

Improvement of public space (entrances, metro stations, better use of
parks)

Water as an asset

Strengthening the identity of districts

THE PACT, THE KEYSTONES AND THE PROJECTS

STRONG ROTTERDAM SOUTH

Rotterdam sports complex

Leisure cluster Zuiderpark, Zuidplein, Ahoy

Medical hub: MCRZ

Entertainment centre: Eat & Meet

A-15 zone, Rijn-Maas and Waalhaven

ROTTERDAM SOUTH WILL FLOURISH

Dominic Schrijer, wethouder gemeente Rotterdam
Stand van zaken: Pact Op Zuid

INVESTMENT PROGRAMME

Contribution from housing corporations: EUR 850 miljoen

Contribution from the Municipal Executive: EUR 170 miljoen

In the next 10 years an extra investment in
Rotterdam South worth at least EUR 1 billion

THE PACT GOES AHEAD

ROTTERDAM SOUTH PACT

FOLLOW-UP MEETING ON 22 JANUARY

Organisation of the Pact

Engaging and empowering the residents

Social implementation programme

Physical implementation programme

Economic implementation programme

In het next 100 days

Progress meetings of the Pact

THE ROTTERDAM SOUTH PACT

SPACELAB
research laboratory
for the contemporary city

programma: lezing: Joke Klumper - DS+V Rotterdam Stadsvisie 2030

Visie op Zuid / vision for South

Presentation dS+V Moving in free Zones

- . Joke Klumper senior landscape architect
- . Ina Kleijwegt senior urban planner
- . Short history
- . Atelier Zuid/ Atelier South
- . Stadsvisie / Vision for the city
- . Pact op Zuid / Pact for South
- . Profilering / Profiles

Short history

Regiekaart buitenruimte 2005

Cityvision 2007

Two aims:

- . attractive living area's
- . strong economic city
- . Looking for chances

vision for the city

attractive residential area's

Strategic strong economy

Close up for Charlois: strong economy

Vision for the city: close up Charlois

Taskforce Rotterdam South

Chances for livingarea's

Chances envirement

infrastructure

Very important area's

Pact op zuid

Pact op Zuid

- . Cooperation between housing societys and municipality
- . Investment in beautyfull districts, good education and a strong South.
- . More family housing and renewel a part of the dwellings (also the private property)
- . Good public spaces, services, shopping malls, sportareas, good schools
- . Restrucure is also a social and economic proces (D. Schrijer).

Five chances for South

- . medical centre
- . sport and stadium
- . eat and meet
- . parc, Zuidplein and Ahoy
- . highway A 15 and cityharbors

. South treated as a real part of the city Rotterdam

Profiles: making the difference (a profile)

Making the difference

Making the difference

Differences in property

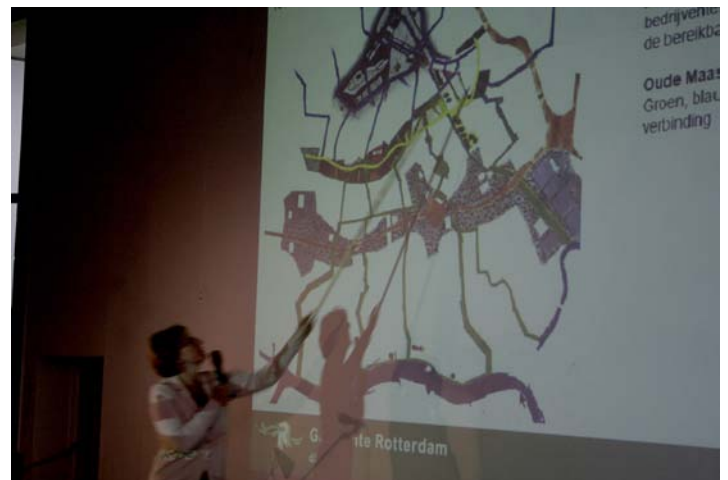
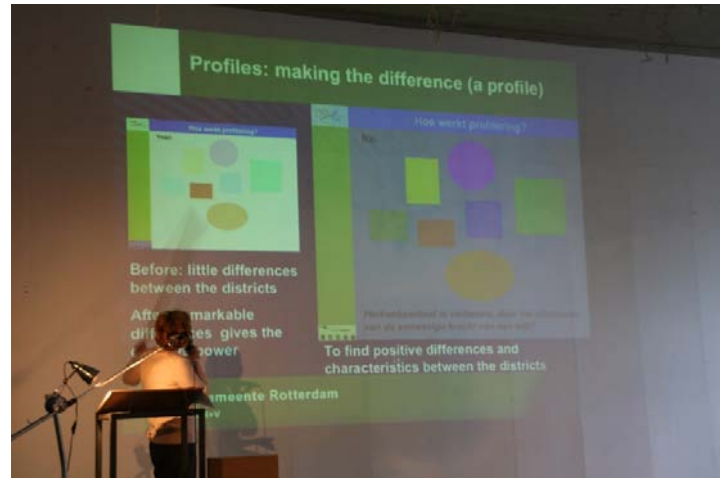
Making the difference

Crowdy and calm zones

Future: it can chance

Chance: more space for water

. Questions?

programma: diners privé

Over de Stedelijke Ontwikkeling van Charlois & Rotterdam-Zuid
moving in free zones
Internationale Workshop, Lezingen, Informatie & Presentaties
31 mei t/m 10 juni te gast bij: stichting B.a.d, Talingstraat 5 Charlois

diner privé: conversations on Charlois and Rotterdam South

thank you for inviting us:

Moving in Free Zones:
organisation by foundation iStrike with Spacelab-Urban Body (TU-Delft, fac. Architecture)
and foundation B.a.d
supported by district council of Charlois, Vestia Feijenoord, de Nieuwe Unie, dienst Kunst
en Cultuur, foundation NRC and the Center for Visual Arts Rotterdam

-----more info-----
www.istrike.net

Over de Stedelijke Ontwikkeling van Charlois & Rotterdam-Zuid
moving in free zones
Internationale Workshop, Lezingen, Informatie & Presentaties
31 mei t/m 10 juni te gast bij: stichting B.a.d, Talingstraat 5 Charlois

diner privé: conversations on Charlois and Rotterdam South

thank you for inviting us:

Moving in Free Zones:
organisation by foundation iStrike with Spacelab-Urban Body (TU-Delft, fac. Architecture)
and foundation B.a.d
supported by district council of Charlois, Vestia Feijenoord, de Nieuwe Unie, dienst Kunst
en Cultuur, foundation NRC and the Center for Visual Arts Rotterdam

-----more info-----
www.istrike.net

programma: diners privé: vrijdag 1 t/m zondag 3 juni

---

diner-privé vrijdag 1 juni: workshop & cultureelprogramma Moving in Free Zones

Beste collega, (mede-)bewoners en vrienden in Charlois,

Zo

plaatsvinden 'Moving in Free Zones'.

Deze workshop & cultureelprogramma hebben tot doel de toekomstige ontwikkelingen van Charlois en Rotterdam-Zuid in kaart te brengen, te voorzien van beelden en ideeën, en deze bij een breder publiek onder de aandacht te brengen.

Circa 30 internationale studenten van de TU-Delft/Bouwkunde zullen gedurende deze workshop werken aan en in Charlois, begeleid door verschillende architecten en kunstenaars.

Dagelijks zullen zij hun bevindingen presenteren. Van 3 tot 9 juni zullen zij ook bivakkeren op eerste camping-site in Rotterdam-Zuid. Het cultureelprogramma biedt gedurende deze periode, lezingen, debatten en presentaties. In de avond worden er ondermeer films vertoond.

Als onderdeel van de workshop zullen er eveneens een aantal werkbezoeken en 'guided-tours' worden georganiseerd en zullen de studenten gedurende 3 avonden bij mensen thuis op bezoek gaan.

W

privé, thuis danwel op een andere (werk-)locatie.

Ged

met de gedachten en opinies van bewoners en professionals die actief zijn in Charlois.

De

15), waarna er ook gelegenheid is om na te praten en de andere betrokken te ontmoeten.

ps. het is belangrijk dat het tijdschema strak wordt aangehouden:

Vrijdag 1 juni

- 18:15-20:00 (20:15 aanvang avondprogramma/stichting B.a.d)

- voertaal engels

- 3 (internationale) studenten TU-Delft

Wij hopen dat jullie tijd en energie kunnen vrijmaken om de studenten te ontvangen.

Laa

kunnen vinden.

Met vriendelijke groet, Kamiel Verschuren & Lucia Babina (stichting iStrike)

ps

maar mochten jullie wel willen maar niet op die datum, en wel op een andere datum kunnen, dan maken we een uitzondering.

Moving in Free Zones:

In het kader van het culturele programma staan de volgende sprekers reeds genoteerd:

- donderdag 31 mei: Dominic Schrijer (Wethouder Ruimtelijke Ordening - voormalig bestuurder Charlois) - stand van zaken Pact op Zuid
- vrijdag 1 juni: Stadsvisie Rotterdam 2030 (.....)
- zaterdag 2 juni: rondetafel gesprek met o.a. Wim Leussink (Ruimtelijke Ordening/deelgemeente Charlois), Luuk Boelens (Urban Unlimited - ondermeer rapport De Schaduwestad), Ivo Wekenburg (OBR), Koos Hanenberg (ondernemer-Now&Wow) en moderator Rachida Azough (Kosmopolis - Huis voor de dialoog)

lokatie: (workshop & cultureelprogramma)

kunstenaars initiatief stichting B.a.d

centrale hal

p/a Talingstraat 5

Organisatie:

stichting iStrike, internationale project organisatie (Kamiel Verschuren/Lucia Babina)

p/a Talingstraat 5, 3082 MG Rotterdam, 010 481020 / 06 55327403

In samenwerking met kunstenaars initiatief stichting B.a.d en de TU-Delft Bouwkunde/Spacelab-Urban Body: Alexander Vollebregt, Stealth, Leak en Daniele Pario Perra. Moving in Free Zones wordt ondersteund door de deelgemeente Charlois, stichting NRC, Dienst Kunst & Cultuur, stichting Centrum Beeldende Kunst Rotterdam/BKOR, woningcorporatie de Nieuwe Unie, woningcorporatie Vestia Feijenoord en de TU-Delft.

programma: diners privé:

Vrijdag 1 juni

- 01
Jannie Hommes/Leo van Die
Charloisse Kerkssingel 14
- 02
Gebr. Kop Jansen
Wil Kop Jansen / Janet – Jos Kop Jansen
Schulpweg 375
3082 PZ Rotterdam
010 4290359
janetkop@hotmail.com
- 03
Ursul Schaap/Mirjam Keunen
Boergoensevliet 162
3082kx Rotterdam
T 010 495 41 95
M 06 1000 4718
E upschaap@planet.nl
- 04
familie Christern (Claudia)
Boergoensevliet 150
c.christern@chello.nl
- 05
Ivo van den Baar/Nicole Driessens
Frans Bekkerstraat 15
06 40268856
- 06
Anne Opmeer/ assistance by Gerard Zaan
(via de post)
Charloissehoofd 81c (high building)
3087 CA Rotterdam
06 50557051
- 07
Bob Geldermans/Zoë Gray
Wolphaertstraat 41b
06 12918308
- 08
Marilou Galdermans (T-section left)
Quarantaineweg 1 K
3089 KP Rotterdam
m.galdermans@12move.nl
010 4280651
- 09
Henk van Veelen, Noëlle Engels en Ella van Veelen
Verboomstraat 88b
3082 JR Rotterdam
tel 010 2330721 - 06 54236328
henkenco@xs4all.nl
- 10
Tineke Teunen/Wilma Ruis
Grondherendijk 46
06 24280092
- 11
Jos van der Meulen
Schulpweg 147
josvandermeulen@planet.nl

Zaterdag 2 juni

- 01
Jasper Niens/Ana A. Fernández
Wolphaertstraat 15b
- 02
Lloyd & Elzo Niemeijer
Zuidhoek 117
tel 06-13034849
ejniemeijer@yahoo.com
lloyd@keays.nl
- 03
Judith Makkenze
Gouwstraat 56c
3082 BE Rotterdam
06 44630349
info@glasvormen.nl
- 04
Gerard Zaan/Monica Zaan
(via de post)
Huismanstraat 7e
3082 HH Rotterdam
06 45196100
- 05
Nico Prins / Nico de Verhalenman
verhalenboot@zonnet.nl
Ampenanstraat 28 (heijplaat)
- 06
Liesbeth Bulk
Quarantaineweg 98 a
3089 KP
Rotterdam
T 010 4153536
- 07
Marianne van Doren
Boergoensevliet 143
mariannevandoren@hotmail.com
- 08
Daniela Swarovsky 06 18659947
Wolphaertstraat 27b
- 09
Marianne Grundmeijer (nederlandse studenten)
mgrundbergen@hetnet.nl
Clemensstraat 124
010 4364547
- 10
Gary Asselberg & Nicolette
Boergoensevliet 154
4298893
g.asselberg@chello.nl

Zondag 3 juni

- 01
Wim Bekenkamp
Charloisse Kerkssingel 44a
3082 DB Rotterdam
tel. 010 4280902 / 06 49274090
bekenkampwim@hotmail.com
- 02
Leo Heijne/Anna Crott
Wolphaertstraat 21c
3082 BJ Rotterdam
Tel.: 010-429 17 07
Mobiel: 06 51152502
leoheijnen@tiscali.nl
crott@planet.nl
- 03
Ronny en Aziz/Fantasy, Hair & Beauty Salon
Charloisse Kerkssingel 20
3082 DA Rotterdam
[Rietdijk 6a, 3082 DS Rotterdam, telefoon 010-4956737,
info@kapsalonfantasy.nl, Aziz_haddouche@hotmail.com]
- 04
Anneke de Roos
(Welzijnswerk)
Boergoensevliet 102
3082 KW Rotterdam
010 4292087
amjderoos@scarlet.nl
- 05
HogeDRUKgebied
Michiel Brink
Charloisse Kerkssingel 44b
3082CA Rotterdam
010 22 32 590
0610 67 38 38
m.j.brink@planet.nl
- 06
Jenny Schakelaar/Jiri
Charloisse Lagedijk 875
3084 LD Rotterdam
010-4 81 81 48
06- 51 60 87 57
e-mail (via partner) jiri.anton@chello.nl
- 07
Debbie Kleijn/Journalist
Schoonderloostraat 353, Delfshaven

programma: lezingen & presentaties

woensdag 6 juni: Daniel van der Velden, grafisch ontwerper/researcher

woensdag 6 juni: Dennis Kaspori (Jeanne van Heeswijk), beeldend kunstenaar

maandag 4 juni: Daniele Pario Perre, beeldend kunstenaar
"Art disturbing politics"

maandag 4 juni: Alexander Vollebreght, architect

dinsdag 5 juni: Masayuki Tajima (Tadji), architect
(with Sang Lee and Celine Jeanne)

maandag 4 juni: Tor Lindstrand, beeldend kunstenaar

programma: TENT.[Event] op Zuid

TENT.[Event] op Zuid.

Donderdag 07.06.2007, 20.00 u:

TENT. vertrekt voor één avond naar Rotterdam-Zuid, waar TENT. te gast is bij stichting B.a.d, Talingstraat 5.

TENT. trekt er op uit, naar analogie van de afgelopen vrijdag geopende tentoonstelling Wrong Time, Wrong Place, waarin werk te zien is van meer dan twintig internationale kunstenaars die momenteel in Rotterdamse gastateliers verblijven.

Centraal staat de culturele toekomst van Rotterdam Zuid. Het collectief ZUS (Zones Urbaines Sensibles: Elma van Boxel en Kristian Koreman) spreekt over de opkomende culturele infrastructuur en SKAR-directeur Chris Bouma over cultureel vastgoed en vestigingsruimte voor kunstenaars. Bouma is inmiddels samen met Siebe Thissen en Hans Walgenbach (directeur Historisch Museum Rotterdam) intendant voor de culturele invulling van Pact op Zuid.

Ketel TV presenteert een wervelende compilatie over de programmering van TENT. als smaakmaker voor meer kunst en cultuur in Zuid. Gedurende de gehele avond is het reizende 'Laboratorium voor Hedendaagse Archeologie' van Toine Claassen te zien en beleven in een mix van beeldende kunst en performance. De avond wordt afgesloten door de Rotterdamse band Ringer, door 3voor12 omschreven als Aphex Twin met Mike Patton.

Deze avond is een bijdrage aan 'Moving in Free Zones': internationale workshop en cultuurprogramma: lezingen, gesprekken en discussies over de stedelijke ontwikkeling in Rotterdam-Zuid. (voor een routebeschrijving kijk op: foundationbad.nl)

Met dank aan: Stichting iStrike i.s.m. Spacelab/Urban Body, TU-Delft Bouwkunde.

TENT. Rotterdam > Witte de Withstraat 50 > 3012 BR Rotterdam Netherlands > +31 (0) 10 4135498 > www.tentrotterdam.nl

Opening TENT. Op Zuid
video-toespraak Mariëtte Dölle, hoofdprogrammering TENT.

TENT. Op Zuid

Chris Bouma (directeur SKAR): Pact of Zuid - culturele dimensie

programma: TENT.[Event] op Zuid

compilatievideo TENT.: KETEL TV

after party

presentatie ZUS

presentatie ZUS: krant op zuid

installatie Toine Claassen

installatie Toine Claassen

programma: werkbezoeken & thema-rondleidingen

Visiting program/Werkbezoeken

E.P.E. Goverde, Dagelijks Bestuur/deelgemeente Charlois
Jolanda Copier, Cultuurscout Charlois (NRC)
Cees Flaming, Wijkcoördinator Oud-Charlois
Lionel Martijn, Dagelijks Bestuur/deelgemeente Charlois
Yvonne en Harry Claassen, Koriander Restaurant
David Claassen, Bonn&Mees Restaurant
Milford Kendall, muziek producent en mc
Doro Siepel, artistiek directeur Theater Zuidplein
Metin Ozyurek, Laleli Moskee
P.W.J.M. Fuhrling, huisarts Oud-Charlois
Ted Langenbach, Now&Wow ondernemer
M.C. Ravensteijn, notaris
C. van Riet, manager Winkelcentrum Zuidplein
Harry Wols, Stichting Historisch Charlois
Hans Moerenhout, woningcorporatie Vestia Feijenoord
Charl Landvreugd, ondernemer en beeldend kunstenaar
Henk Oosterling, filosoof/docent Erasmus Universiteit
Juliana/Victor Drijsen, Woonbron/creatieve industrie-project in kerkgebouw op Heijplaat
Duco de Bruijn, Stadsmarinier Pendrecht
Remko de Goderen, informatiepunt Zuiderpark
Lowieke Duran, beeldend kunstenaar/organisatie Follydock (studios - Quarantaine-terrein)
Applegarden, beeldend kunstenaars/muziekgroep
Antonella Bocca, ROTEB/AVR afvalverwerking Rotterdam

Guided tours/Thema rondleidingen

Gerard Spierings, Stadsmarinier Oud-Charlois (rondleiding Oud-Charlois 'crimineel perspectief')

Ivo van den Baar, beeldend kunstenaar (rondleiding Oud-Charlois 'potentiële plekken en ruimten voor culturele ontwikkeling')

Harry Wols, Stichting Historisch Charlois (rondleiding Oud-Charlois 'historisch')

Enrica Bruyninckx, WBR – Woningbedrijf Rotterdam (rondleiding Oud-Charlois 'stedelijke ontwikkeling en de woningbouwcorporaties')

Jasper Niens, kunstenaar (Charlois 'underground')

Sylvie Lo Fo Wong, huisarts ('Mistreating Charlois')

E.P.E. Goverde, Dagelijks Bestuur/deelgemeente Charlois

Ted Langenbach, Now&Wow ondernemer

Juliana/Victor Drijsen, Woonbron/creatieve industrie-project in kerkgebouw op Heijplaat

programma: werkbezoeken & thema-rondleidingen

Gerard Spierings, Stadsmarinier Oud-Charlois (rondleiding Oud-Charlois 'crimineel perspectief')

Lowieke Duran, beeldend kunstenaar/organisatie Follydock (studios - Quarantaine-terrein)

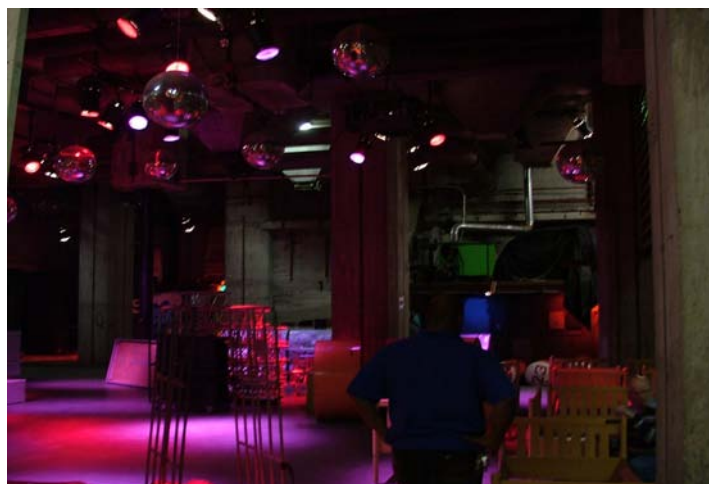
Antonella Bocca, ROTEB/AVR afvalverwerking Rotterdam

Ivo van den Baar, beeldend kunstenaar (rondleiding Oud-Charlois 'potentiële plekken en ruimten voor culturele ontwikkeling')

Metin Ozyurek, Laleli Moskee

Ted Langenbach, Now&Wow ondernemer

programma: presentatie kunstenaars initiatieven in Charlois

Presentatie kunstenaars initiatieven in Charlois:

- Studio NL 01.08.04
(Studio Pompstraat: werkplaats, ateliers & gastateliers)
- Wolphaertstraat & projectruimte Wolfart 1&2
- stichting NAC (Nieuwe Ateliers Charlois)
- Open Atelierroute Charlois 2001-2007
- stichting KICK
- stichting KIP

programma: werkbezoek Vestia Feijenoord / Estrade projecten

Een presentatie van de Material Architecture studenten aan Estrade, het projectontwikkelingsbureau van Vestia Feijenoord. De studenten hebben voor 5 toekomstige bouwlocaties ontwerpen gemaakt (zie ook projecten)

